

30 LET PROSVETNEGA DRUŠTVA SAVLJE-KLEČE

Velika obletnica malega društva

Krajani se mrzlično pripravljajo na praznovanje pomembnega jubileja – Različne prireditve se bodo vrstile vse leto

Pisalo se je leto 1950. Štirideset krajanov (izredna številka za čas pred tridesetimi leti) se je zbralo v klubskih prostorih na novo zgrajenega Zadrugnega doma v Savljah. Ivan Kunaver, ustanovni član Prosvetnega društva Savlje-Kleče, nam je o tem pripovedoval:

ZAČELI SO IGRALCI

»Pobudo za ustanovitev so dali tedanji amaterski igralci: Fariči Črtanec, Franc Dovč-Tomaževič in Matevž Smole. Pričeli so se mene, ki sem bil že tedaj kinooperater. Anton Klemen je bil prvi predsednik društva.«

Ivan Kunaver ali Čukov Ivan po domače, ve še povedati, da sta bila še v času gradnje doma v upravnem odboru Anton Klemen in Franc Erjavec, prav tako ustanovna člana. »Pobuda je pätla,« pove Ivan Kunaver, »ker je bilo igralcem precej od roke hoditi na vaje v tedanje Kulturnoumetniško društvo Matija Udvarca na Ježici. Pa tudi sicer ni bilo pravega veselja, saj si ljudje iz tako ši-

»Tudi knjižnico smo imeli od vsega začetka, čeprav samo s 300 knjigami, kar je bilo že za tedanje potrebe občutno premalo. Pa so jo po letu dni ukinili, v knjižnico pa je kmetijska zadruga, ki je bila tedaj lastnik postopoma, vselila trgovko. Kaj kmalu so prišli črni dnevi, saj je v teh prostorih dobila stanovanje tudi gostilničarka in mlinar. Ni potrebno posebej poudarjati, da so bili to izredno težki časi, posebno še, ker nismo dobivali nikakršne pomoči.«

Povemo naj še, da se je poslednja stanovalka iz doma odselila šele lani. Zaprane knjige nekdanje knjižnice pa so še danes v zabojih in čakajo svetlejših dni – in realizacije številnih obljub.

»Prvo štehanje, ljudski običaj ziljskih rojakov, so Saveljčani uprizorili leta 1952.« Ivan Kunaver ve še povedati, da je to šego k nam prinesel France Marolt, štehvalci pa so v ziljskih narodnih nošah (dandanes v gorenjskih). »Štehanje je že tedaj vodil Janko Snoj, ples pa

»Če pogledamo celotno obdobje minulih trideset let,« je dejal, »lahko ugotovimo, da je bila najaktivnejša od vseh folklorne sekcije. Točneje, prvih deset let so delovali le štehvalci, s plesi pa so pričeli aktivno nastopati v letih 1960-61. V povprečju je bilo vedno osem parov plesalcev, pa tudi do dvanajst parov se jih je zbralo v tistih, kot radi pravimo, dobrih zlatih časih.«

To pa še ne pomeni, da so igralci po začetnih izrednih uspehih popustili. Janez Markelj ima skrbno shranjen podatek, da se je v enem samem odskem delu zbralo pred gledalci kar 32 igralcev. Čeprav je to danes »sanjska« številka, je bilo na zakuski po tisti predstavi še slišati glasove: »Tudi jaz bi igral, pa mi ni nihče rekel...«

Največji dogodek v zgodovini kulturnega društva? »Prav gotovo je najpomembnejši dan, ko smo dobili tedanji Zadrugi (danes prosvetni) dom v svoje roke. Tedanji lastnik, Kmetijska zadruga, ga je namreč zaradi neoskrbovanosti predala občini. Tedaj se je za to posest poleg nas potegovala tovarna Tonosa. Prostore naj bi imeli za skladišča. A je kulturno društvo imelo več sreče.«

Janez Markelj še pokaže odločbo občinskega ljudskega odbora z dne 27. 11. 1961, iz katere je razvidno, da dom pripada Kulturnoprosvetnemu društvu Savlje-Kleče že od 1. januarja 1961 – z vsemi pravicami in dolžnostmi. Skupaj s parcelo, kakopak, številka 484/1.

RED ZASLUG ZA NAROD

Stane Kos, prvoborec in dolgoletni krajevni aktivist, je zdaj predsednik društva. »Praznovanja se bodo pričela z razstavo v preurejenem kletnem prostoru našega doma. Prikazali bomo celoten razvoj društva ter pisane in slikovne dokumente posameznih akcij, predstav, prireditev. Razstavo bomo organizirali tudi v februarju ali marcu. Na njej bodo obiskovalci poleg vrste pohval in priznanj, ki jih je društvo dobilo, lahko videli tudi Red zaslug za narod s srebrnimi žarki. Čeprav živimo tako blizu, le malo ljudi ve, da je bilo naše društvo odlikovano s tako visokim odlikovanjem.«

»Iz načrtov društva,« je nadaljeval predsednik Stane Kos, »je razvidno, da bomo v prihodnjem letu izvedli tudi Posavsko štehanje. Tokrat naj bi to šego ziljskih rojakov predstavili že dvajsetič. Nastopilo naj bi osem parov štehanjcev in dečev. Sicer pa ne gre pozabiti,« našteva Stane Kos, »udeležbe na prireditvi Kres na Ljubljani, v sodelovanju z ljubljanskim turističnim druš-

tvom. Sledil bo še celovečerni koncert kvarteta Zora, pa nastop folklorne sekcije, ki naj bi poleg že ustaljenih plesov Gorenjske, Bele krajine in Prekmurja zaplesali še po taktih narodnih iz Štajerske. Mlajša in starejša skupina igralcev pa bo naštudirala po eno predstavo, s katero bodo tudi gostovali.«

Stane Kos je prepričan, da je društvo v minulem obdobju posvetilo premo pozornosti mladim, zato se bo treba potruditi, da se bo stanje popravilo. Vsekakor pa naj bi k temu pridali znatni deleži udeleženci mariborskega seminarja za kulturno popestritev.

OPORA V KRAJEVNI SKUPNOSTI

Brez dvoma bo ena najtrajnejših pridobitev kulturnoprosvetnega društva ob jubileju prenovljeni del kleti, ki naj bi služil predvsem za vaje folkloristov. Za društvo jo prenavlja Krajevna skupnost, o delih pa nam je pripovedoval predsednik sveta Krajevne skupnosti Vinko Zatlje.

»Krajevna skupnost je nosilec vseh družbenopolitičnih dejavnosti v naši skupnosti in po svojih močeh podpira tudi dejavnost prosvetnega društva. V svetu Krajevne skupnosti deluje tudi kulturna komisija, ki s svetom sodeluje izredno uspešno. Tako smo se odločili, da jubileju oskrbimo kar najboljši prostor za redne vaje. Pričeli smo s preureja-

njem dela kleti. Dela izvaja Gradbeno podjetje Trnovo. Izdatke bo Krajevna skupnost krila iz lastnih finančnih virov, prispevala bo tudi mestna zveza kulturnih organizacij. Čeprav gre do dela h koncu, prostora še ne bomo opremili, saj za to še ni razpoložljivih sredstev.«

Poleg boljših pogojev za delovanje savljskih kulturnikov pa bo, kot trdi Vinko Zatlje, ubita še druga muha na isti mah. Mnogo laže, predvsem pa ceneje, je ogrevanje male kleti, kot pa prostorne dvorane. Torej gre tudi za stabilizacijo, za varčevanje energije.

IN VENDAR SE VRTI...

Tone Jakopič, sekretar osnovne organizacije ZK Savelj in Kleč je poln optimizma: »Nešteto krat sem že slišal,« pravi, »kako ta ali oni tarna, da je vsega konec, da vse razpada, da z mladimi ni nič. A vendar se svet še vrti, še so mladi zainteresirani za kulturno delovanje. Le nekaj je: prilagajati se je potrebno današnjemu življenju ter vendarle enkrat dojeti, da stalno prihaja do vzponov in padcev v delovanju. Kako jih bomo prebrodili, je pa naš problem.«

Vsekakor pa lahko trdim,« je nadaljeval Tone Jakopič, »da je domače prosvetno društvo v zadnjih letih zabeležilo izredno ugodne rezultate, kar se

manifestira v splošni kulturni osveščenosti občanov. Pomoč družbenopolitičnih organizacij krajevne skupnosti je v tej smeri vsekakor velika in raznolika. Seveda pa se vseskozi srečujemo tudi z znatnimi težavami. V zadnjem času smo predvsem opazili, da ima upravni odbor prosvetnega društva vse preveč težav z vzdrževanjem doma, tako da je le-ta sedaj prešel v roke krajevne skupnosti. Zavedamo se, da je menjavanje lastnikov doma rodilo tudi določene odpore. Dejstvo pa je tudi, da se bo kulturno društvo sedaj lahko posvetilo resnično samo kulturnemu ustvarjanju in poustvarjanju, brez dodatnega bremena z domom.«

Ni dvoma, da bo društvo lahko ponudilo še pestrejši program, saj je po mnenju Toneta Jakopiča še vrsta stvari, kjer bi z modernejšimi prijemi ustvarili še več in se tako približali mladim in starejšim krajanom. »Smo lahko nosilci novih idej ter zblizevanja. Seveda pa uspeh vidimo le ob prisotnosti in pomoči vseh družbenopolitičnih organizacij in posameznikov – čeprav so seveda nekateri angažirani bolj, drugi manj – v okviru skupnega programa ob visokem jubileju našega kulturnega društva. In vsi so lahko ponosni, da pri tem sodelujejo,« je dejal Tone Jakopič.

BESEDILO IN SLIKE: ANDREJ SELAN

rokega območja niso bili povsem pristni.«

Čukov Ivan trdi, da je bilo za dramatik tedaj daleč največ zanimanja. Pravi, da so bile vstopnice za vsako predstavo že vnaprej prodane stoodstotno, kar pa ne velja za kinosekcijo, ki je vedno visela na robu rentabilnosti.

»Na ustanovnem občnem zboru smo se zmenili,« pravi Ivan Kunaver, »da bomo čez mesec dni uprizorili delo Frana Saleškega Finžgarja Razvalina življenja. Delo smo namreč tedaj že dodobra poznali, tako da nam začetnega ni bilo težko uresničiti v zastavljenem času. To je bil izreden uspeh.«

»Jurko Jurjevič je tedaj naredil kulise, režiral pa je France Kurent, kmet iz Trnovega.« Čukov Ivan se še pohvali, da so to leto osvojili prvo mesto v tekmovanju amaterskih dramskih skupin ljubljanskega okoliša.

Tončka Marolt,« je končal Ivan Kunaver ali Čukov Ivan, kakor ga kličejo krajsani.

KRAJEVNI ARHIVAR

Za Janeza Markelja pravijo, da je pravi pravcati krajevni arhivar ter dodajo, da ima celo klet založeno z dokumenti. Sam pravi, da bo nekaj od tega že res, vsekakor pa je dolgoleten aktiven član kulturnoprosvetnega društva Savlje-Kleče. Pristopil je takoj, ko se je prišel v Savlje (leta 1952), ter vse do danes ni štedil moči. V delovni sobi, obdani z vrsto priznanj in odlikovanj, je kaj kmalu pokazal vrsto dokumentov, rešitev in potrdil – dokumentacije prosvetnega doma, kakršne najbrž ne bi našli nikjer drugje. Povemo naj še, da je bil Janez Markelj kar deset let tajnik društva.

Ivan Kunaver

Janez Markelj

Stane Kos

Vinko Zatlje

Tone Jakopič

Predavanja v Savljah

Prosvetno društvo Savlje-Kleče tudi letos organizira predavanja ob spremljavi diapozitivov. Predavanja bodo vsak ponedeljek ob 19. uri v novih klubskih prostorih Prosvetnega doma v Savljah.

21. I. »MAJHNA DEŽELA VELIKO LEFOT – SLOVENIJA«; predava prof. Ciril Hubad.

28. I. »O DURMITORJU IN SUTJESKI«; predava: Jože Rovar.

4. II. »NEPOZABNA ŠVICA«; predava prof. Ciril Hubad.

11. II. »OD SKANDINAVIJE DO OGNJENE OBALE«; predava: Svetozar Guček

18. II. »ŠTIRJE LETNI ČASI V GORAH«; predava Miha Debevc